

PHẦN I: MỞ ĐẦU

Mĩ thuật là một nghệ thuật tạo ra cái đẹp nhằm phục vụ nhu cầu vật chất và tinh thần của con người (Mĩ là đẹp, thuật là cách thức, là phương pháp). Những gì trong giới tự nhiên và trong đời sống xã hội đem lại sự thích thú, sự khoái cảm đều được coi là cái đẹp: như cảnh đẹp chùa Hương Tích, cảnh đẹp chùa Tây Phương, kim tự tháp Kê-ốp..., một tác phẩm hội hoạ đẹp, một công trình kiến trúc, điêu khắc đẹp...

Ngay từ buổi bình minh của nhân loại, khi con người phát hiện ra vẻ đẹp của thiên nhiên và sự nhận thức thế giới thực được mở rộng, thì con người đã biết ngưỡng mộ và đưa cái đẹp vào phục vụ cuộc sống với ý thức tự giác. Cũng từ đó Mĩ thuật luôn gắn bó khăng khít với lịch sử phát triển của con người và ngày càng đạt tới mức độ nghệ thuật cao. Từ những văn hoá trang trí đơn sơ, mộc mạc, đến những hoạ tiết tinh vi, phong phú như trên mặt trống đồng Đông Sơn..... Từ những công trình kiến trúc đơn giản đến những công trình kiến trúc đồ sộ như kim tự tháp..... Hay những tác phẩm nghệ thuật dân gian đến những tác phẩm hội hoạ hiện đại..... Trải qua nhiều thời đại cho ta thấy những nền nghệ thuật đặc sắc, độc đáo của Mĩ thuật Việt Nam nói riêng và thế giới nói chung.

Ngày nay, theo đà phát triển mạnh mẽ về kinh tế, thì nhu cầu của xã hội chúng ta về kiến thức văn hoá - nghệ thuật ngày càng trở nên bức thiết. Để đáp ứng yêu cầu học tập nâng cao trình độ học vấn, nâng cao trình độ văn hoá - thẩm mỹ của học sinh, góp phần thực hiện đường lối giáo dục, đào tạo ra lớp ngoài có hiểu biết rộng, tay nghề cao và đời sống tinh thần phong phú. Trong chương trình giảng dạy Mĩ thuật của các trường THCS có các phân môn: vẽ tranh, vẽ theo mẫu, trang trí nhằm đào tạo các em có một kĩ năng nhất định về Mĩ thuật. Nhưng trong đó không thể thiếu phân môn “ Thường thức Mĩ thuật”. Đây là một phân môn rất quan trọng, bởi vì học sinh học tập bộ môn Mĩ thuật không chỉ rèn luyện kĩ năng, sự sáng tạo, khả năng cảm thụ thẩm mỹ (cái đẹp) mà còn một số lượng kiến thức nhất định về sự phát triển Mĩ thuật của thế giới nói chung và của Việt Nam nói riêng. Từ Mĩ thuật cổ đại đến Mĩ thuật đương đại, Mĩ thuật nước nhà cũng như

Mỹ thuật nước ngoài. Bồi dưỡng khả năng thưởng thức tranh nghệ thuật nói chung, tranh dân gian Việt Nam và tranh vẽ của chính các em nói riêng. Thông qua phân môn này, học sinh thêm yêu mến và tự hào về nền nghệ thuật của dân tộc và thế giới. Trên cơ sở đó thấy được trách nhiệm của mình về việc trân trọng, yêu quý và giữ gìn những giá trị của cha ông để lại.

Nhưng hiện nay việc giảng dạy mỹ thuật nói chung và phân môn thưởng thức mỹ thuật nói riêng chưa được phát huy bởi nhiều nguyên nhân đó là trình độ của giáo viên, cơ sở vật chất, đồ dùng dạy học, trường lớp thiết bị dạy học còn nhiều hạn chế và bất cập. Do vậy tình trạng chung của giờ thường thức mỹ thuật là đơn điệu nhàm chán, học sinh thường có thái độ thờ ơ với giờ học này. Điều đó cho thấy việc đổi mới phương pháp dạy – học trong trường THCS đối với phân môn này còn chậm chạp, chưa đáp ứng được yêu cầu của ngành giáo dục đào tạo nước ta hiện nay.

Để khắc phục vấn đề này các giáo viên mỹ thuật cần phải đưa ra các phương án thích hợp làm cho giờ học thường thức mỹ thuật trở nên sinh động, tạo sự hứng thú cho học sinh khi học phân môn này. Muốn đạt được mục đích đó, trước hết những người làm công tác giảng dạy phải là những con người chân chính có tinh thần sáng tạo của người có kiến thức, có lòng nhiệt huyết với thế hệ trẻ, quan tâm đến các em học sinh, bồi dưỡng cho học sinh tinh thần ham hiểu biết, đức tính hiếu học, ý thức trân trọng sách vở nói chung và bộ môn mỹ thuật nói riêng.

Do vậy ý nghĩa của việc “Đổi mới phương pháp giảng dạy phân môn thường thức mỹ thuật” là đề tài mà tôi khai thác nhằm nâng cao chất lượng giờ dạy mỹ thuật trong các trường THCS

PHẦN II: NỘI DUNG

I. LÝ LUẬN CHUNG

Mĩ thuật ở trường phổ thông nói chung và THCS nói riêng chủ yếu là giáo dục thẩm mĩ; tạo điều kiện cho học sinh tiếp xúc, làm quen và thưởng thức vẻ đẹp của thiên nhiên, của con người tạo ra. Qua đó vận dụng những hiểu biết về cái đẹp vào sinh hoạt và học tập hàng ngày.

Phân môn thường thức mĩ thuật ở lớp 6,7,8 cung cấp cho học sinh một lượng kiến thức cơ bản nhất định giúp các em hiểu được cái đẹp của đường nét, hình mảng, đậm nhạt, màu sắc và bố cục thông qua các tác phẩm, các công trình mĩ thuật. Yêu thích phân môn này các em sẽ tìm thấy vai trò to lớn của mĩ thuật trong đời sống và xã hội. Ngoài ra, các em còn được tìm hiểu về cuộc đời và sự nghiệp sáng tác của các hoạ sĩ, các nhà điêu khắc nổi tiếng Việt Nam và thế giới.

II. NHỮNG HẠN CHẾ KHI GIẢNG DẠY PHÂN MÔN THƯỜNG THỨC MĨ THUẬT.

Có thể nói phân môn thường thức Mĩ thuật là một phân môn tương đối khó dạy đối với các giáo viên mĩ thuật bởi khi giảng dạy phân môn này các giáo viên THCS thường gặp những hạn chế sau:

* Lịch sử Việt Nam và thế giới vô cùng phong phú và đa dạng. Từ xã hội nguyên thủy cho đến ngày nay, mĩ thuật phát triển liên tục, không ngừng, loài người đã chứng kiến sự ra đời của nhiều trào lưu, nhiều phong cách nghệ thuật. Các tác phẩm mĩ thuật đa dạng được lưu giữ rất nhiều ở các bảo tàng mĩ thuật trên thế giới. Không ai có thể nói rằng mình đã được chiêm ngưỡng thưởng thức tất cả các tranh, tượng nguyên bản trong kho tàng đồ sộ đó của mĩ thuật Việt Nam và thế giới. Phần lớn chúng ta mới chỉ được xem tranh, tượng đó qua các phiên bản, các ảnh chụp đen trắng hoặc màu rất nhỏ bé trong các tuyển tập tranh tượng (ví dụ: tác phẩm Mô - na - li - da của Lê - ô - nađờ - vanh xi).

Tuy là một giáo viên dạy môn mỹ thuật, tôi cũng như các giáo viên mỹ thuật khác không tránh khỏi các hạn chế đó. Do vậy chưa thể nói rằng mình đã hiểu biết một cách đầy đủ về nghệ thuật Việt Nam và thế giới. Hơn nữa, có những nền nghệ thuật cổ đã bị mai một hoặc chỉ còn tồn tại trên sách vở, thơ, văn.....đó là một khó khăn rất lớn khi giảng dạy phân môn này.

* Cái hạn chế nữa của phân môn này là đồ dùng dạy học, tài liệu liên quan đến bài dạy

Đồ dùng dạy học có một ý nghĩa vô cùng quan trọng đối với việc dạy và học môn mỹ thuật nói chung và phân môn thường thức mỹ thuật nói riêng. Bởi nó là sự hiện diện của kiến thức – các đường nét, hình mảng, hình khối, đậm nhạt, màu sắc, bố cục, các công trình, các tác phẩm mỹ thuật..... Nếu thiếu đồ dùng dạy học, học sinh khó có thể lĩnh hội đầy đủ kiến thức ngôn ngữ mỹ thuật nhất là phân môn này. Thế nhưng đây lại là mặt hạn chế lớn đối với các giáo viên khi giảng dạy phân môn này như việc sưu tầm tài liệu, tranh ảnh liên quan đến bài học là rất khó và tốn kém. Bởi vì có rất nhiều công trình, tác phẩm mỹ thuật, kiến trúc chỉ còn lại trong sách vở nên việc cho học sinh xem các tranh ảnh liên quan là điều khó thực hiện. Ngay cả việc các tác phẩm hội họa, điêu khắc, kiến trúc còn tồn tại được in trên sách báo bán trong các nhà sách thì giáo viên cũng dễ sưu tầm được bởi vì:

Tài liệu được in một cách rải rác không tập, mỗi cuốn sách lại in một tác phẩm hay một công trình nào đó. Ví dụ: giáo viên muốn sưu tầm tài liệu tranh ảnh về nhà Lý thì phải tìm và mua tới hơn 10 cuốn sách, tranh mới đủ cho một tiết dạy. Mỗi cuốn chỉ nhắc tới một công trình hoặc một tác phẩm nghệ thuật trong một mục lục nhỏ công lại là những tài liệu không liên quan. Chính vì thế nếu mua thì người giáo viên phải bỏ ra một số lượng tiền không nhỏ để có thể giảng một tiết dạy mỹ thuật thời Lý. Như vậy muốn giảng hay, tốt và đầy đủ của phân môn này trong trường THCS thì người giáo viên hay nhà trường đó phải bỏ ra một số tiền khổng lồ.

Hơn nữa, có những tài liệu được in từ rất lâu khiến cho việc sưu tầm trở nên khó khăn. Ví dụ như cuốn “Mỹ thuật thời Trần” (nhà xuất bản văn hoá). Đây là

một cuốn sách hay, giáo viên có thể sử dụng phần lớn tiết dạy vào cuốn sách này. Thế nhưng không phải ai cũng sưu tầm được vì nó xuất bản năm 1977 mà không có tái bản.

* Cái hạn chế lớn nhất của phân môn này không phải là tài liệu, trình độ của giáo viên. Mà chính là phương pháp giảng dạy, sự nhiệt tình đầu tư cho từng tiết dạy của giáo viên.

Thường vì những hạn chế trên nhất là việc phải đầu tư thời gian, công sức để sưu tầm các tài liệu nên dẫn đến việc các giáo viên không quan tâm sưu tầm tài liệu mà chỉ dựa vào số lượng kiến thức, tranh ảnh ít ỏi trong sách giáo khoa và sách giáo viên để giảng dạy cho học sinh. Giáo viên thường bỏ qua, coi nhẹ phân môn này. Họ thường cho rằng các phân môn trang trí, vẽ theo mẫu, vẽ tranh mới thực sự quan trọng, giúp cho các em cảm thụ thẩm mỹ và vẽ được một bức tranh đẹp. Còn phân môn thường thức mỹ thuật chỉ nhằm giới thiệu một số công trình, tác phẩm mỹ thuật cho học sinh. Do vậy tình trạng chung hiện nay của giờ thường thức mỹ thuật là đơn điệu nhàm chán, học sinh thường có thái độ thờ ơ với giờ học này. Với những giờ học, giáo viên chỉ cung cấp một số lượng kiến thức bằng lý thuyết mà không cho học sinh xem hay chỉ xem một số ít hình ảnh nhỏ bé trong sách giáo khoa nên đa số học sinh sau khi học thường không nhớ được những tác phẩm, công trình mỹ thuật của Việt Nam và thế giới.

Nhưng cũng có rất nhiều giáo viên chịu khó quan tâm và sưu tầm tranh ảnh liên quan đến bài học. Tuy nhiên đa phần là những tranh ảnh trong sách báo, tạp chí có khung hình nhỏ, bé chỉ phù hợp cho giáo viên tham khảo còn nếu dùng làm trực quan giảng dạy thì không phù hợp.

III. MỘT SỐ GIẢI PHÁP ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP DẠY – HỌC PHÂN MÔN THƯỜNG THỨC MỸ THUẬT TRONG TRƯỜNG THCS

Việc đổi mới phương pháp dạy học phân môn thường thức mỹ thuật trong trường THCS là việc làm cần thiết và phải được làm liên tục nhằm tạo ra các giờ học bổ ích, lí thú tạo sự hứng thú cho học sinh khi học những giờ học này. Nhưng đổi mới là một khái niệm dễ hiểu mà khó làm. Mỗi một giáo viên phải tự tìm ra

cho mình một cách dạy như thế nào để phù hợp với điều kiện, khả năng của mình mà vẫn tạo ra được một giờ học sôi nổi thiết thực?

Trong quá trình giảng dạy tại trường THCS tôi đã tự rút ra một số giải pháp mà giáo viên mỹ thuật có thể thực hiện được trong điều kiện hiện nay đáp ứng được yêu cầu đổi mới của ngành giáo dục và đào tạo.

1) Sử dụng tốt đồ dùng dạy học:

Đối với phân môn thường thức mỹ thuật việc sử dụng đồ dùng dạy học là một phần quan trọng trong một tiết dạy. Vì ngôn ngữ của mỹ thuật là hình ảnh, là trực quan sinh động cụ thể. Do đó phát huy tối đa hiệu quả đồ dùng dạy học là một trong những phương pháp đổi mới tốt nhất.

a) Sử dụng tranh ảnh minh họa

Việc sử dụng tranh ảnh minh họa trong giờ thường thức mỹ thuật là thường xuyên và không thể thiếu. Tuy nhiên bộ đồ dùng dạy học trong các trường THCS mới chỉ có một số ít tranh, ảnh của lớp 6 và lớp 8 (thậm chí lớp 8 chỉ có một bài thường thức mỹ thuật). Tất cả những tranh ảnh trên chỉ là hình ảnh phóng to trong sách giáo khoa. Hơn nữa các giáo viên thường chỉ cho học sinh xem một số tranh này. Nên tính hiện thực và trực quan cụ thể là không cao.

Giáo viên cần phải sưu tầm các tài liệu có liên quan tới tiết dạy có thể sưu tầm trong sách báo, tuyển tập hay tạp chí Từ đó tập hợp thành quyển, bộ theo trình tự cho từng tiết dạy và từng thời kỳ lịch sử mỹ thuật

VD: Mỹ thuật Việt Nam có thể chia thành Mỹ thuật hiện đại và Mỹ thuật cổ như:

- Mỹ thuật thời nguyên thủy
- Mỹ thuật thời Lý
- Mỹ thuật thời Trần

- Mĩ thuật thời Lê

Việc sưu tầm tranh ảnh và tập hợp thành bộ, quyển cho riêng mình giúp giáo viên cung cấp được nhiều kiến thức mĩ thuật cho học sinh mà không cần phải thuyết trình giảng giải quá nhiều, hơn nữa còn giúp giáo viên định lượng được thời gian cho tiết học một cách khoa học và hợp lý. Ngoài ra tập hợp thành bộ, quyển giáo viên có thể bổ sung theo từng năm và sử dụng được nhiều năm liên tiếp.

b) Tận dụng tối đa các phương tiện hiện đại

Đổi mới trong dạy - học bộ môn mĩ thuật nói chung và phân môn mĩ thuật nói riêng có một phần được nhắc tới rất nhiều đó là việc hiện đại hoá trong giảng dạy.

Như đã phân tích ở phần II, việc sưu tầm tranh ảnh đối với giáo viên là rất khó nhưng sử dụng nó như thế nào để phát huy hết tác dụng của những tài liệu đó lại khó hơn. Vì tranh ảnh sưu tầm có nhược điểm chung là rất bé chỉ phù hợp cho giáo viên tham khảo còn nếu cho học sinh xem thì cần hỗ trợ rất nhiều các phương tiện hiện đại đó là máy chiếu (máy lập thể Projector). Sử dụng nó giáo viên có thể cho các em thấy rõ hơn, chính xác hơn về vẻ đẹp của từng công trình nghệ thuật, tác phẩm mĩ thuật. Tận dụng tối đa các phương tiện này giáo viên sẽ bớt đi rất nhiều những hoạt động không cần thiết trong giờ dạy.

c) Sử dụng băng hình trong phân môn thường thức mĩ thuật

Sử dụng băng hình trong dạy học mĩ thuật là một phương tiện ít người nhắc tới do nhiều nguyên nhân đó là để thực hiện được trước hết phải có đủ phương tiện vật chất (đầu máy, tivi,.....) sau đó phải có băng hình để xem mà băng hình trong bộ đồ dùng dạy học của trường THCS là chưa có mà giáo viên không thể tự đi quay hay thu được.

Tuy nhiên nếu băng hình trong giờ học này được sử dụng, nó chính là một phương tiện dạy học hiệu quả nhất. Sự hiện diện của băng hình giúp cho học sinh

và giáo viên gần như trực tiếp quan sát các công trình, tác phẩm nghệ thuật. Hơn nữa hình ảnh mà học sinh quan sát là hình ảnh động khác với ảnh phiên bản minh hoạ cho nên tạo được hứng thú cho học sinh.

Đồ dùng dạy học mỹ thuật phong phú và đa dạng sẽ tránh được việc học một chiều nghĩa là giáo viên thuyết trình học sinh nghe và tưởng tượng một cách mơ hồ về kiến thức đã học, không tạo được giờ học sôi nổi và hứng thú cho học sinh. Ngược lại nếu có nhiều đồ dùng dạy học, học sinh sẽ phát huy tính tích cực, tự giác có thể đưa ra nhận xét, cảm xúc của mình về từng giai đoạn mỹ thuật, cuộc đời sáng tác và các tác phẩm nghệ thuật một cách khách quan và tổng hợp.

2) Cách thức tổ chức một tiết dạy

Có những cách dạy, cách học thường thức mỹ thuật như “Dạy học như thế nào để có hiệu quả” là câu hỏi luôn đặt ra cho người giáo viên nói chung và giáo viên mỹ thuật nói riêng. Trước hết, phải xác định rõ công việc của giáo viên và học sinh.

a) Vai trò của giáo viên khi dạy thường thức mỹ thuật

- Chuẩn bị tranh ảnh, mẫu, băng hình
- Nghiên cứu chương trình môn lịch sử, tìm ra những nội dung có liên quan về hoàn cảnh lịch sử, về sự phát triển kinh tế, văn hoá, các công trình, các tác phẩm mỹ thuật. Chuẩn bị trước những tài liệu có liên quan đến các tác phẩm mỹ thuật, tìm xuất xứ – tác phẩm – tác giả, hoàn cảnh ra đời, sự nghiệp sáng tác.....
- Tìm những tư liệu địa phương có liên quan đến bài học
- Hình dung cách tổ chức bài dạy, chuẩn bị đồ dùng dạy học
- Chuẩn bị phiếu học tập cho các nhóm theo từng nội dung cụ thể

b) Nhiệm vụ của học sinh

- Sưu tầm các tài liệu, tranh ảnh có liên quan đến bài học.
- Đọc bài ở sách giáo khoa, xem các hình minh hoạ trước để nắm sơ bộ nội dung bài.
- Chuẩn bị những ý kiến cá nhân về nội dung tác phẩm, hình thức thể hiện...
- Xác định nhóm cùng học.

c. Sử dụng các phương tiện dạy và học

Chúng ta đã biết mỗi tác phẩm nghệ thuật là tổng hợp các kiến thức của nhiều phân môn, trong đó có cả âm nhạc, thơ ca, văn học, lịch sử ... Vì vậy phương pháp dạy học hiệu quả tốt nhất là:

- Phương pháp phân tích
- Phương pháp gợi mở
- Phương pháp trực quan
- Phương pháp so sánh
- Phương pháp tích hợp
- Phương pháp làm việc theo nhóm

* Phương pháp làm việc theo cặp, theo nhóm và liên hệ với thực tiễn cuộc sống sẽ có lợi thế hơn vì nó đảm bảo cho học sinh được thảo luận trên cơ sở hiểu biết riêng của mình, đồng thời tiếp nhận ý kiến của bạn làm cho nhận thức của các em sâu rộng hơn, kiến thức không rời rạc, được móc nối liên kết giữa các môn học với nhau, giữa kiến thức sách vở và thực tiễn sinh động bên ngoài. Đây chính là tinh thần cơ bản của dạy tích hợp mà chúng ta đang đề cập. Dùng các phương pháp này, giáo viên sẽ là người tổ chức điều hành, học sinh vừa là người tổ chức vừa là người thực hiện.

Ví dụ: Giáo viên chia nhóm, yêu cầu mỗi nhóm chuẩn bị một nội dung cùng câu hỏi gợi ý.

Học sinh đọc tài liệu, xem hình ảnh minh họa sau đó các nhóm thảo luận tìm ra kiến thức, tìm ra cách giải quyết bài tập, cử người ghi chép và thảo luận trước lớp. Các nhóm khác trao đổi tiếp.

Giáo viên tóm tắt bổ sung vừa có tính chất nhắc lại, gói lại, vừa mở rộng thêm làm cho nhận thức của học sinh sâu sắc và phong phú hơn.

Ngoài tranh ảnh giới thiệu ở sách giáo khoa, ở bộ đồ dùng dạy học, giáo viên còn yêu cầu học sinh sưu tầm thêm và gợi ý học sinh phân tích, tự ghi chép nội dung theo cảm nhận riêng. Cách học này có nhiều điều bổ ích vì:

- Học sinh có ý thức tìm tòi tự nhiên để học tập, gắn kết giữa học và hành, nhà trường và xã hội.

- Hình thành ở học sinh tính tự giác trong học tập, phát triển khả năng độc lập tư duy, cái tôi suy nghĩ trong sáng tạo. Điều này rất cần cho con người lao động mới.

- Bồi dưỡng năng lực ghi chép theo cảm nhận riêng không quá lệ thuộc vào sách và các tài liệu có sẵn. Đây mới là yêu cầu có tính chất cấp thiết đối với đổi mới phương pháp dạy học hiện nay, là xu thế chung của các nhà trường trên thế giới. Tự học, tự tìm tài liệu, tự tìm phương pháp học và tổ chức học tập, đánh giá dưới sự điều hành của giáo viên.

3. Bồi dưỡng giáo viên

Như chúng ta đã biết, kết quả học tập của học sinh phụ thuộc rất nhiều vào sự giàu có kiến thức, vào nghệ thuật truyền đạt của giáo viên. Vì thế theo tôi dạy học mỹ thuật không đơn giản là dạy và học kỹ thuật vẽ mà còn phải biết kết hợp với dạy và học cảm thụ thế giới xung quanh.

Việc nâng cao và bồi dưỡng trình độ cho giáo viên là việc làm cần thiết và phải được làm liên tục có hệ thống. Người giáo viên phải luôn luôn trau dồi kiến thức để có thể nắm bắt được quan điểm đổi mới phương pháp dạy học phù hợp với yêu cầu giáo dục hiện nay.

Trước hết giáo viên phải hiểu sâu về mỹ thuật Việt Nam và thế giới, đánh giá các tác phẩm một cách khách quan và chính xác tự tìm được đối với phân môn này. Muốn vậy người giáo viên phải tìm hiểu kỹ hơn qua các tài liệu có liên quan như:

- Lược sử mỹ thuật học (Chu Quang Trứ – Phạm Thị Chinh – Nguyễn Thái Lai) giáo trình đào tạo giáo viên THCS hệ cao đẳng sư phạm, NXB Giáo dục năm 1998.

- Phương pháp giảng dạy mỹ thuật (Nguyễn Quốc Toán) – NXB Giáo dục tái bản năm 2001.

- Nét đẹp tình làng (Lê Thanh Đức) – NXB Giáo dục năm 2001.

- Giáo trình lịch sử mỹ thuật thế giới (Nguyễn Trân) – NXB Mỹ thuật 1996

- Lịch sử mỹ thuật thế giới (Phạm Thị Chinh) – 1998

- Nghệ thuật phục hưng – NXB 1998

- Mĩ thuật thời Lê – NXB 1998
- Mĩ thuật của người Việt (Nguyễn Quân, Phan Cẩm Thượng) – NXB Mĩ thuật 1989.

- Tạp chí mĩ thuật (Hội mĩ thuật Việt Nam).

- Hội hội ấn tượng – NXB Giáo dục 2001

- Danh nhân thế giới (Tủ sách nghệ thuật) – NXB Kim Đồng 2001

* Người giáo viên phải nắm bắt một cách sâu rộng kiến thức lịch sử mĩ thuật Việt Nam và thế giới, hiểu rõ được giá trị nghệ thuật của các tác giả, tác phẩm từ đó xây dựng cho mình một tiết dạy phong phú, sinh động tạo sự tin tưởng và ngưỡng mộ của học sinh đối với giáo viên.

*Việc hiểu biết sâu rộng kiến thức lịch sử mĩ thuật mà chưa biết cách truyền đạt các kiến thức đó thì giờ học chưa đạt hiệu quả. Vì vậy người giáo viên phải biết đặt học sinh vào vị trí trung tâm của giờ học, phải hướng cho các em những hoạt động cụ thể.

Ví dụ: Trong giờ học "Một tác giả, tác phẩm của mĩ thuật Ý thời kỳ Phục hưng" tôi đã xây dựng một tiết học như sau:

a. Chuẩn bị

Ở tiết trước các em đã được tìm hiểu về quá trình phát triển của mĩ thuật Ý thời kỳ Phục hưng. Do vậy ngoài việc chuẩn bị của mình giáo viên yêu cầu học sinh chuẩn bị trước các tài liệu nói về cuộc đời và sự nghiệp sáng tác cùng các tác phẩm liên quan đến bài học. Giáo viên có thể giới thiệu học sinh tìm mua một số tài liệu:

+ Hội hoạ Phục hưng – Phạm Quang Hoàn, NXB Mĩ thuật

+ Tủ sách nghệ thuật

+ Lê - ô - na đờ vanh – xi

+ Mi – Ken – Lãng – Giơ

+ Ra – Pha – en

Những cuốn sách này giúp học sinh có cái nhìn sâu hơn về cuộc đời và sự nghiệp của các danh hoạ Ý thông qua những bức tranh nổi tiếng (các em có thể tìm mua tại các nhà sách với giá tiền vừa phải 5.000đ/cuốn).

Việc hướng cho các em sưu tầm các cuốn sách này vừa giúp cho giờ học sinh động, vừa giúp các em có thể lưu giữ và trân trọng hơn đối với sách vở.

Với những tài liệu học sinh thu được, giáo viên có thể tổ chức một tiết dạy học như sau:

b.Các hoạt động dạy và học

- Đầu giờ giáo viên chuẩn bị trò chơi vừa kiểm tra sự chuẩn bị của học sinh, vừa kiểm tra những kiến thức đã có.

Giáo viên cho các nhóm đặt câu hỏi về tên tác giả, tác phẩm tranh của nhóm mình.

Ví dụ: Nhóm 1 hỏi nhóm 3

Nhóm 2 hỏi nhóm 1

Nhóm 3 hỏi nhóm 2

- Sau đó giáo viên cho học sinh xem tranh ảnh (qua máy chiếu) hoặc băng hình và yêu cầu các nhóm thảo luận. Giáo viên có thể phát phiếu học tập có sẵn câu hỏi.

Ví dụ: Em biết gì về họa sĩ? (Cuộc đời và sự nghiệp?)

Ông đã có những tác phẩm gì?

- Hãy phân tích tác phẩm...

Mỗi nhóm chuẩn bị một nội dung

Nhóm 1: Tìm hiểu về Lê - ô - na đờ vanh – xi và tác phẩm

Nhóm 2: Tìm hiểu Mi – Ken – Lãng – Giơ và tác phẩm

Nhóm 3: Tìm hiểu Ra pha en.

Các nhóm thảo luận rồi đưa ra ý kiến, rồi ghi chép. Có thể không dựa qua vào sách: Như các em có thể không công nhận năm mất của Lê-ô-na đờ vanh- xi ở SGK mà công nhận ở tài liệu khác (ví dụ Lê-ô-na đờ vanh – xi của tủ sách nghệ thuật NXB Kim Đồng).

Giáo viên điều khiển các nhóm thảo luận. Có thể đặt câu hỏi gợi ý cho từng nhóm. Ví dụ:

Cảm nhận riêng của em khi quan sát nụ cười của Mơ - na – li – da em thấy vui hay buồn (hỏi 1 học sinh ở nhóm 1)

Sau đó giáo cho các nhóm nêu ra ý kiến thảo luận của nhóm mình.

Các nhóm có thể đưa ra các ý kiến bổ sung hoặc phản đối ý kiến của từng nhóm. Giáo viên ghi nhận những ý kiến phản hồi từ đó giải thích từng ý kiến một. Ví dụ: SGK ghi Lê-ô-na mất năm 1520 còn các tài liệu khác là năm 1519 theo thấy SGK chưa hẳn đã đúng vì nó có rất nhiều tài liệu cho thấy năm 1519 đưa đến thống nhất.

Sau khi giải thích các ý kiến phản hồi, giáo viên có thể cho học sinh xem lại băng hình, tranh ảnh và giải thích kỹ hơn tác giả và tác phẩm. Lúc này học sinh có thể ghi chép theo cảm nhận riêng.

Như vậy phần lớn giờ học giáo viên chỉ là người điều khiển còn học sinh là những người thực hành, tìm hiểu và khám phá. Các thao tác của giáo viên là quan trọng nhưng không phải là trọng tâm của giờ học. Trung tâm giờ học chính là học sinh và tác giả, tác phẩm mỹ thuật Phục hưng Ý ta li a. Phần lớn thời gian của tiết học là sự tìm tòi, tra cứu và ghi chép của học sinh với các tác giả, tác phẩm. Điều quan trọng nhất chính là sau mỗi tiết dạy giáo viên phải đánh giá kết quả của giờ học, điều gì đã làm được và chưa làm được. Học sinh hiểu bài được bao nhiêu %. Nếu tất cả các bài học thường thức mỹ thuật đều áp dụng các bước như thế này đã được chưa?

Từ đó rút ra kinh nghiệm để có thể tìm ra những phương pháp tốt hơn, giúp học sinh tiếp thu được kiến thức mà tránh bị nhầm chán.

Ở bài học khác giáo viên có thể củng cố kiến thức bằng cách chơi một trò chơi khác như: giáo viên vừa cho học sinh xem vừa đặt câu hỏi trắc nghiệm đúng-sai.

Ví dụ: Bài một số tác giả, tác phẩm của hội họa ấn tượng

Nội dung	Đúng	Sai
Vanh xăng Van Gốc là họa sĩ thuộc thời kì tân ấn tượng		
Mô nê là họa sĩ thời kì ấn tượng		
Ma nê là họa sĩ chỉ bán được 1 bức tranh trong cuộc đời sáng tác.		
Vanh xăng Van Gốc là họa sĩ người Pháp		

* Ngoài việc dạy và học ở trên lớp, giáo viên có thể kết hợp với nhà trường tổ chức cho học sinh sinh hoạt, hoạt động ngoài giờ bằng các buổi tham quan các công trình mỹ thuật của địa phương hoặc bảo tàng mỹ thuật. Thông qua những tiết học ngoại khoá đó, học sinh có thể tiếp xúc trực tiếp với các công trình nghệ thuật, các tác phẩm mỹ thuật, nâng cao khả năng cảm thụ thẩm mỹ, giúp các em củng cố thêm kiến thức về lịch sử, thấy được những cống hiến của giới mỹ thuật nói chung, giới văn nghệ sĩ nói riêng với kho tàng văn hoá dân tộc. Từ đó, các em có những nhận thức đúng đắn và càng yêu quý các tác phẩm mỹ thuật trong kho tàng mỹ thuật mà cha ông ta đã để lại.

IV. BÀI HỌC KINH NGHIỆM

Ngày nay học hiểu là xu thế tất yếu, muốn vậy người học phải chủ động, tự giác, coi học là nghĩa vụ đồng thời là niềm vui. Dạy học phát triển cũng là xu thế chung không thể cưỡng lại được. Do vậy học hiểu và học để vận dụng mới là cái đích của dạy học.

- Học sinh học tập đạt kết quả cao cần hướng cho học sinh động cơ học tập: Động cơ học tập của học sinh thể hiện ở hoạt động tự lực trong học tập. Để hình thành kỹ năng cơ bản về mỹ thuật, có thái độ đúng đắn với học.
- Luôn đổi mới hình thức tổ chức tiết học, tạo không khí học tập tốt để học sinh háo hức chờ đón bài học.
- Tránh rập khuôn, cứng nhắc để cho mỗi giờ học là một giờ các em được bồi dưỡng về tình cảm, giải thoát những căng thẳng trong các giờ học khác.
- Tạo điều kiện cho học sinh tìm hiểu những vấn đề bằng cách thảo luận, trải nghiệm, trò chơi, tham quan... từ đó sẽ tạo sự say mê hứng thú và sự lôi cuốn cái đẹp để học sinh hiểu rõ hơn về mỹ thuật Việt Nam và thế giới.
- Trong giảng dạy luôn gắn lý thuyết với thực tế đó là việc sử dụng đồ dùng dạy học phong phú, đa dạng. Bởi vì dạy mỹ thuật thường thức là dạy trên những gì cụ thể, hiện diện trước học sinh. Học sinh được quan

sát một cách cụ thể về đường nét, hình dáng, đậm nhạt, màu sắc, bố cục và tương quan giữa các ngôn ngữ trên.

- Điều cần hơn cả là phẩm chất của thầy, trình độ học vấn của thầy. Người làm công tác giáo dục phải có lòng nhiệt tình, yêu mến lớp trẻ, có lý tưởng đào tạo thế hệ trẻ, biểu hiện bằng niềm say mê nghề nghiệp, có lương tâm nghề nghiệp, làm việc cần cù, có trách nhiệm, sống giản dị, chân tình, có uy tín trước học sinh, phải luôn trau dồi kiến thức nâng cao trình độ chuyên môn.

PHẦN III: KẾT LUẬN

Mục đích cuối cùng của việc dạy học ở trường THCS không nhằm đào tạo họa sĩ hay những người chuyên làm nghề mỹ thuật mà lấy giáo dục thẩm mỹ cho học sinh làm mục tiêu chủ yếu.

Trong đời sống xã hội mới ngày nay, ở mọi nơi, mọi lúc đều cần đến vẻ đẹp “kịp thời” của mỹ thuật và nghệ thuật. Vì vậy nhu cầu về thẩm mỹ và nghệ thuật là một nhu cầu chính đáng của con người. Cho nên giáo dục phải nhằm mục tiêu phát triển toàn diện con người một cách bền vững.

Trước hết cấp học THCS là cơ sở để hình thành cho học sinh thế giới quan, nhân sinh quan khoa học.

Đặc biệt đối với môn mỹ thuật, việc tìm hiểu và nghiên cứu các phân môn sẽ giúp các em có nhận thức sâu sắc đời sống thẩm mỹ của con người trong xã hội, các em sẽ hiểu được mỹ thuật là tạo ra cái đẹp, cái đẹp không có đáp số, không có quy định cho tất cả mọi người, do vậy càng suy nghĩ và chăm chỉ làm việc thì các em càng sáng tạo được nhiều vẻ đẹp khác nhau.

Mỗi phương án của bài tập sẽ mang lại cho các em một nhận thức mới về mỹ thuật, mang lại niềm vui trước cái đẹp do chính mình tạo ra và sự thích thú thưởng thức cái đẹp trong cuộc sống.

Trên đây là một vài kinh nghiệm của tôi trong quá trình dạy học tại trường THCS Nguyễn Trường Tộ. Tại ngôi trường này tôi đã có nhiều điều kiện để thực hiện những ý tưởng sáng tạo của mình. Đó là do cơ sở vật chất hiện đại (máy chiếu hắt, đầu đĩa, đài, máy tính, internet...) và cả sự ủng hộ của Ban giám hiệu nhà trường. Tuy nhiên việc dạy học mỹ thuật còn gặp nhiều khó khăn đó là hiện nay chưa có phòng học mỹ thuật chuyên biệt. Tôi rất mong được có sự ủng hộ của nhà trường hơn nữa về cơ sở vật chất, phòng học mỹ thuật, tranh ảnh, băng hình, tư liệu... Để tiết học mỹ thuật được hiệu quả và chất lượng.

Trong quá trình thực hiện sáng kiến tôi còn gặp nhiều thiếu sót rất mong các đồng chí đóng góp ý kiến để tôi có thể áp dụng vào bài giảng được tốt hơn.

Tôi xin chân thành cảm ơn!

Hà Nội, tháng 4 năm 2009

Người thực hiện

Hoàng Mạnh Hùng

**PHÒNG GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO QUẬN ĐÔNG ĐA
TRƯỜNG THCS NGUYỄN TRƯỜNG TỘ**

=====

SÁNG KIẾN KINH NGHIỆM

BỘ MÔN MĨ THUẬT

Đề tài:

**ĐỔI MỚI MỘT SỐ PHƯƠNG PHÁP GIẢNG DẠY
PHÂN MÔN THƯỜNG THỨC MĨ THUẬT TẠI TRƯỜNG THCS**

Giáo viên thực hiện: Hoàng Mạnh Hùng

Năm học 2008-2009